

ДОГОВІРНІ ВІДНОСИНИ СУБ'ЄКТІВ ЗЕД В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ

Ільїн О.Д.

*Науковий керівник: Топоркова О.А., к.е.н., доцент
Український державний університет науки і технологій*

Договірні відносини між контрагентами мають бути відповідним чином оформлені, оскільки від якості договору залежать гарантії виконання зобов'язань обома сторонами. В сучасних умовах економічної нестабільності і невизначеності через карантинні обмеження та військову агресію РФ правозахисна та гарантійна функції договору набувають особливої актуальності. Наразі виконання договірних зобов'язань за ЗЕД контрактами відбувається із значними затримками, а іноді, їх взагалі неможливо виконати. Зміна правового режиму зовнішньоекономічної діяльності зумовлює потребу у застосуванні міжнародних контрактів, які реалізуються за спрощеною системою.

Суб'єкти ЗЕД при складанні зовнішньоекономічних договорів (контрактів) використовують вимоги національного законодавства, рекомендації міжнародних органів та організацій, передбачені світовою практикою, а також сукупність інших гарантій і застережень. Коректне складання зовнішньоекономічного договору (контракту) є запорукою успішного проведення зовнішньоекономічної операції, пов'язаної з переміщенням товарно-матеріальних цінностей через митний кордон.

У випадку зовнішньоекономічних контрактів договірні відносини ускладнені іноземною складовою, що означає ризики: перешкод у перевірці контрагента та прогнозуванні його поведінки; різного сприйняття домовленостей; складнощів у притягненні до відповідальності (включаючи пошук активів, на які можна звернути стягнення) [1].

Для запобігання таким ризикам ще на етапі перемовин з іноземним контрагентом необхідно перевірити його статутні документи; повноваження осіб, які виконуватимуть юридично-значимі дії та є підписантами; реальність державної реєстрації та взяття на облік в податкових органах; сферу і галузь діяльності; наявність, місцезнаходження та справедливую вартість активів. Це дозволить мінімізувати ризик порушення умов ЗЕД контракту, його розторгнення або визнання недійсним. Також якісна перевірка контрагента ще до процедури оформлення договору є запобіжним заходом щодо можливості притягнення контрагента до відповідальності та мінімізації негативних репутаційних наслідків через неблагонадійність нерезидента [2, с. 103].

Досвід юридичного супроводу зовнішньоекономічних договорів визначає необхідність: регламентувати та контролювати усю комунікацію з контрагентом; пересвідчитися, що сторони однаково розуміють істотні умови і терміни (категорії), зафіксувати таке розуміння; уникати будь-яких усних домовленостей; забезпечувати фіксацію та впорядковане зберігання всіх документів та листування щодо кожного контракту [1].

При укладанні зовнішньоекономічного договору, сторонами якого є резидент і нерезидент України, важливо враховувати регуляторні вимоги, зокрема, валютне законодавство стосовно організації взаєморозрахунків (умов їх здійснення) та обмеження, зумовлені військовим станом.

Банки орієнтуються на встановлені міжнародним і українським законодавством вимоги до оформлення документів за зовнішньоекономічними операціями. Основні складові залежить від сутності угоди, виду діяльності, але істотними умовами є такі [3]:

1. Назва, номер, дата, місце укладення договору.
2. Предмет угоди: має бути чітко прописаний, відповідати характеру діяльності суб'єкта ЗЕД та діяльності контрагента, з яким укладено договір.
3. Кількість і якість товару, упаковка й маркування, умови поставки та приймання-передачі товару. Оплачений товар має бути поставлений, а відвантажений товар має бути покритий валютною виручкою. Якщо йдеться про послуги – доречно прописати їх обсяги, умови приймання-передачі.
4. Ціна й загальна вартість контракту, строки й умови оплати. Сума контракту – це всі грошові кошти, які проходять за договором суб'єкта ЗЕД з іноземним контрагентом. У які строки й на яких умовах Інкотермс буде поставлений товар, за який було попередньо надано аванс. Правила Інкотермс визначають переважно лише обов'язки сторін при доставці товару від продавця до покупця. Якщо в контракті не зазначена конкретна сума, тоді його загальна сума складається з усіх платежів, які проходять за контрактом. Важливим моментом є визначення: яка сторона оплачує комісії банків по транзакціям, у тому числі банків-кореспондентів.
5. Форс-мажорні обставини, санкції й рекламації, пункт про врегулювання спорів у судовому порядку. Визначення права, яке застосовуватимуть до відносин за контрактом є особливо важливим. На практиці часто застосовують різне право до різних частин контракту.
6. Відомості про сторони договору: повне найменування, юридичні адреси, повні поштові і платіжні реквізити контрагентів (номер банківського рахунка, IBAN, назва та місцезнаходження (населений пункт та країна) банку, SWIFT-код банку).

Отже, процедура оформлення договірних відносин між суб'єктами ЗЕД потребує чіткої регламентації істотних умов з можливістю швидкої адаптації та гнучкого реагування на загрози і виклики сьогодення.

Література:

1. Ключові ризики ЗЕД-контрактів & шляхи їх запобігання. URL: <https://uba.ua/ukr/news/7828/>
2. Наукові та прикладні аспекти обліково-аналітичного забезпечення ризикорієнтованого управління: колективна монографія / під заг. ред. В. В. Бобиля. Дніпро: УДУНТ, 2022. 164 с.
3. ЗЕД-договір і валютний нагляд банку. URL: <https://journal.ostapp.com.ua/uk/articles/post/valutnij-naglad>